

Kollár Gabriella

Etikatanítás mesével

Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika

Egy mese remek tükör lehet, hogy megmutassa a valódi énünket, s amint Lázár Ervin *A csodapatika* c. írásából is tudjuk, legjobban másokon ismerjük fel egyes betegségeink, lelki sérüléseink tüneteit. Aztán ha a mesét még humorral is fűszerezik, és azt látjuk, hogy nincs szégyenkezni való abban, ha nem vagyunk tökéletesek, mert mások sem azok, akkor könnyebb is elfogadni a tanítást. A szerző *Szegény Dzsoni és Árnika* című meseregénye különösen is nagyszerű terep lehet az etikai értékek továbbadására, mert a mindennapjainkat érintő problémákról van szó benne, és a megbocsátó szeretet erejéről tanít.

Lázár Ervin számos történetében a kettős mesemondás jelensége valósul meg, hiszen a felnőtt egyszerre mesél és meséltet: a mesefonál a felnőtt kezében van, de a gombolyítást a gyermek végzi. A mesevilág a gyermeki képzelet, a gyermeki játék szabályai szerint működik. A mesemondás így válik aztán közös játékká: a gyerek és a felnőtt együtt írja a mesét, így nemcsak a mesei történések feszültsége marad meg mindvégig, hanem a párbeszéd kapcsán mintha szabadon ki-be járhatnánk mese és valóság között, és ez mérhetetlen szabadságot és játékosságot eredményez.

Maga a történet valódi tündérmesei dramaturgia alapján bonyolódik, vagyis a népmesei hagyományból varázsol igazi lázárervines mesét, amelyet csak ő tud, vagyis egymást érik a meglepetések. Kezdetnek máris itt vannak a címben a nevek: Hogy kerül egy angol név egy ízig-vérig magyar mesébe? Nem kapunk rá magyarázatot. „A szegény Dzsoni az a szegény Dzsoni, és kész.” Árnika neve viszont a gyógyító, balszamos hatású virágról kaphatta a nevét, amely egyben jellemzi is viselőjét.

Ebben a mesében a szeretet és az akarat összekapcsolásával bontja ki az író a valakihez tartozás, a másokért élés boldogító voltát, az önmegvalósítás egyedüli reális módját. A mese dramaturgiáját felhasználva felfedezhetjük benne az életfeladatokat, mintát kaphatunk a konfliktusok békés rendezésére, miközben megerősödünk abban a bizonyosságban, amelyet a mélyen belénk írt természettörvényre adott visszhang jelent: jónak kell lenni.

Elkezdve a mesét, már az első oldalon elvarázsoló-dunk, és összeáll minden kellék, ami egy igazi tündérmeséhez kell: öreg király, királykisasszony és gonosz boszorkány, aki ártani készül. Hamarosan megjelenik a hős is, aki – amint állandó jelzőjéről megtudjuk – egyrészt szegény, másrészt viszont gazdag, hiszen a világ legszabadabb embere... Hogy miben áll a szabadsága? Alighanem ez a mese egyik legizgalmasabb kérdése, de haladjunk csak sorjában!

1. Kommunikáció, az indulatok kezelése

- Írjál nekem egy mesét.
- Miről?

- A kacsakirályról meg a kacsakirálykisasszonyról.
- Két kacsáról?
- Igazából nem kacsák ám!
- Hanem?
- Valódi király meg valódi királykisasszony. Csak a gonosz boszorkány elvarázsolta őket.
- Miért varázsolta el őket?
- A szegény Dzsoni miatt.
- Ez a szegény Dzsoni egy angol?
- Dehogyan angol! A szegény Dzsoni az a szegény Dzsoni, és kész. Nincsen neki semmije, vándorol a világban, és füttyörészik.
- És miért kellett e miatt a szegény Dzsoni miatt elvarázsolni a királyt meg a királykisasszonyt?
- Mert a gonosz boszorkány nem akarja, hogy a szegény Dzsoni feleségül vegye Árnikát.
- Ki az az Árnika?
- Hát a királykisasszony, ki volna más!
- Ja, tudom már! Árnika királykisasszony, aki olyan kedves volt, hogy a mosolyától megszelídültek a farkasok meg a medvék; még a szélvihar is elcsendesedett, ha Árnika elmosolyodott. Szerette is mindenki Östör király lányát.

A mese színjátékszerűen kezdődik, bemutatva a szereplőket: Dzsonit, a világ legszabadabb emberét, Árnikát, a kacsakirálykisasszonyt, Östör királyt és a többieket. Aztán „felmegy a függöny”, és elvarázsoló-dunk: „hegyen innen, völgyön túl...” – már látjuk is, ahogy jön szegény Dzsoni, és halljuk, ahogy füttyörészik...

Itt megtudhatjuk, hogy milyen az ideális szülő-gyerek kapcsolat. Először is az alighanem elfoglalt szülő nem zárkózik el a gyerek kérésétől, amely egyrészt arra vonatkozik, hogy most van igénye egy kis figyelemre, másrészt mesét szeretne hallani, olyat, amelyik éppen az aktuális konfliktusaira válaszol. Egy empátikus szülő ezt kódolja, és igyekszik ráállni gyermeke hullámhosszára. Erre jók a puhatoló-dzó kérdések: „Miről meséljék?” A gyermek, ha érzi a figyelmet, elmondja, hogy olyan mesét szeretne, amelyben kiderül, hogy belőle is lehet még igazi király(kisasszony), akkor is, ha egyelőre sete-suta kacsának érzi magát. Szeretne biztatást kapni arra, hogy érdemes küzdeni, mert megéri.

Ahogy a mese szereplőit megismerjük, Lázár Ervin megrajzolja az ideális (vágyott) apa képét Östör király alakjában, aki bölcs és igazságos, és bár időnként megrebbe gurul (mert ez a legjobbakkal is megesik), de dühében soha nem parancsol semmit. Nevében valószínűleg az „ostor” bújik meg, amely csattog ugyan, de jó esetben nem üt meg senkit. Ezzel azt is mondja, hogy nem baj, ha érzelmeink, indulataink vannak, hiszen ez egy biokémiai folyamat, amiről nem tehetünk, viszont fontos, hogy mit kezdünk velük. Eluralkodnak-e rajtunk az indulatok, vagy képesek vagyunk kordában tartani őket? Hogy is mondja Östör király? „Most akármit mondok, ne törődjetelek velem! Haj, de mérges vagyok...”

Vagyis tudatosítja, hogy milyen állapotban van, és mentesíti a következményektől a környezetét (elvonul). Tehát a jó minta: tudatosítás+elvonulás, amíg elmúlik az indulat.

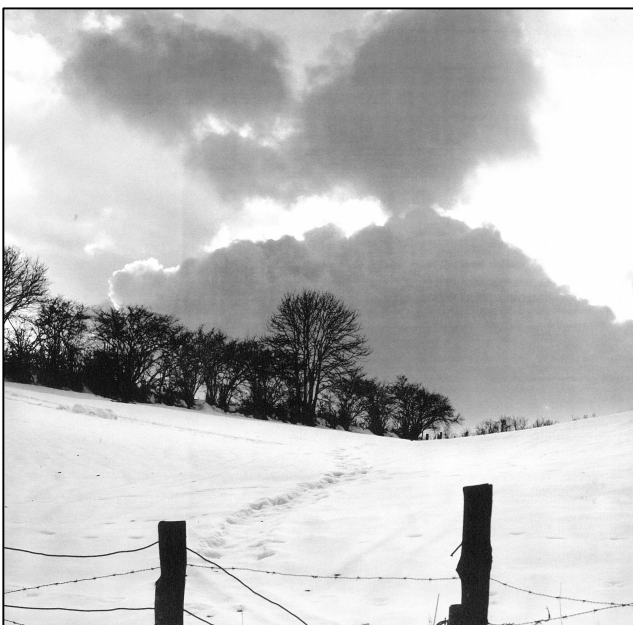
A királylánynak pedig nem a szépsége a legfőbb vonzereje, hanem kedves mosolya. Ez bizony énerősítő motiváció a mai kor gyermekeinek is, amikor a médiu-mokból az sugárzik felénk, hogy csak a tökéletes külső, a szabályos vonalak, a vakítóan fehér, hibátlan fogsor fogadható el. Vagyis világi szempontból úgy tűnik, hogy a külső a lényeg, a mesében viszont a belső kisu-gárzás fontosabb: „Árnika királykisasszony olyan kedves volt, hogy a mosolyától megszelídültek a farkasok meg a medvék; még a szélvihar is elcsendesedett, ha Árnika elmosolyodott. Szerette is mindenki Östör király lányát.”

Östör király gondolkodása cseppet sem királyi: igaz, Lázár Ervin meséiben a király nem attól lesz uralkodó, hogy nagy hatalma van, és képes mindenkit legyőzni, hanem hogy bölcsen meg tudja látni a saját korlátait. A tündérmesei világot képviselő lovagok szemére is vetik a királynak, hogy gondolkodása nem királyhoz méltó, mire Östör király dühös válasza csak ennyi: „Nem királyi, emberi!” – vagyis az utóbbinak felül kell múlnia az előbbit, ha az érték (a szeretet) ütközik a tradícióval.

2. Kísértéseink: szabadság, gazdagság, hatalom

A második fejezet tulajdonképpen egy kamasz fiú egészséges leválási folyamatával kezdődik, mint a legtöbb mesében: a hős elindul világot látni. Bizony változó a kedve, mert az élet küzdelmes, és nem is mindig vidám valami. Ezt felismerni és vállalni már a lelki érettség haladó fokozata. Dzsoni dilemmái kapcsán fölvetődik a kérdés: Mit jelent szabadnak lenni? Lehet-e valaki a szabadságának a rabja? Ez ma is izgalmas kérdés, nemcsak a diktatúrákban. *Wass Albert* ezt mondja a szabadságról: „Nem az a szabadság, hogy úgy élhatsz, mint egy diktátor, és kedved szerint érvényesítheted a benned felgyülemlett gyűlöletet. Szabadság az, hogy nincs diktátor fölötted más, csak a Teremtő Rend. És hogy a gyűlölet ellen megvédelmezheted magadat a szeretettel” (Te és a világ).

Ezek a sorok teljességgel fedik Lázár Ervin világképét is, azt, amelyet meséiben képvisel. A fenti gondolat érdekes megvilágításba kerül, ha belegondolunk

abba, hogy az író abban a történelmi korban volt kénytelen leélni élete nagy részét, amelyet a vasfüggöny és a kommunista diktatúra jellemezett. A szabadságvágy mindenkiben ott élt, de a legtöbb emberben mélyen elnyomva, vagy alkoholba, vagy más pótcselekvésbe fojtva. A szabadság igénye a diktatúra enyhülésével irányt tévesztve a szabadság felé korcsosult, ennek esszük manapság is keserű gyümölcseit. Fiataljaink a hamis liberalizmus veszélyeinek vannak kitéve. A *Benjamin Spock* nevével fémjelzett gyereknevelési elv szerint nem szabad korlátozni a csecsemőt – s később a kisgyermeket sem – semmilyen ösztönös viselkedésben, mert azzal visszafordíthatatlan traumát okozunk neki. Ez a felfogás nagy károkat okozott, és okoz ma is a társadalomban, mert sorra ledöntötte az évszázadok során keletkezett és kialakult együttélési szokásokat. Megszűnt az a biztonságos közeg, amely meghatározta az egyén helyét a környezetében. A XX. század végére a feje tetejére állt a családmódel: sok helyen a gyerek igényei irányítják a szülőket.

A Százarcú Boszorka – a kísértő – neve arra utal, hogy bizony sokféle alakban tör az emberre a gazdagság, hatalom és a dicsőség iránti vágy. Jézust is ezzel a három kísértéssel próbálta meg eltéríteni küldetésétől a Sátán. Érdekes lehet végigvinni a példán, hogyan áll ellen sikeresen Jézus? Fontos mondat a történet végén, amit Lukács evangélista ír: „Miután az ördög minden kísértést végbevitt, egy időre elhagyta Jézust” (Lk 4,13). Tehát nem örökre, csak egy időre. Ez azt üzeni, hogy időről időre meg kell küzdenünk a kísértővel. Viszont ha sikerül legyőznünk, akkor megerősödve mehetünk tovább (ld. Lk 4,14).

Fölvetődhet: Hogyan viszonyuljon a ma embere a kísértésekhez? Mi jelent valódi csábítást az életünkben? Honnan ismerhetem föl, hogy mi a helyes döntés?

Igazi önismeretet igényel e kérdések megválaszolása. Nem lehet sematikusan, mindenkire érvényes válaszokat adni.

Ha odafigyelünk, észrevevesszük, hogy ebben a mesében – a Százarcú (kísértő) egyben sérülékeny is: elvesztheti a varázsserejét, amelynek hatása nem végtelen: hét (!) évenként fondorlással el kell csábítania egy embert ahhoz, hogy varázssereje megmaradjon. Sebezhetőségét az is mutatja, hogy neki is vannak indulatai, amelyeket nem tud kezelni, ezért aztán le is lepleződik ártó szándéka: Szegény Dzsoni gyanút fog. Ezért hősünknek itt és most sikerül elmenekülnie a veszélyes helyzetből. Ez arra ad biztatást, hogy nekünk is sikerülhet, ha törött lábbal is...

Érdekes a felnőtt-gyerek dialógus a fejezet végén. Ebből kiderül: nem mindig ennyire világos, hogy kísértéssel állunk szemben. Lehetnek ártatlan vágyaink, vagy segítő szándékunk egy-egy választás mögött. Néha meg kell állnunk, és elgondolkoznunk azon, mi az ára ragaszkodásunknak ahhoz, hogy egy tervünk megvalósuljon. Mi az, amit érdemes föláldozni, és mi az, amit nem. Ez a tudás nagyban hozzájárul önmagunk megismeréséhez. A jutalom: lelkünk békéje.

3. Párvalasztás, a döntés és következményei

Jutalmul a helytállásért, vándorunk a harmadik fejezet elején már találkozhat is a királylánnyal. Nagyon szép, ahogyan alakul ez a párkapcsolat: a segítő részvét fordítja a királylány szemét és szívét a bajba jutott fiú felé, és azáltal, ahogy szeretetével körülveszi, a Boszorka befolyása megszűnik. Tehát a gyűlölet, rosszakarat hatalma szertefoszlik a szeretet hatására. Árnika meg-

gyógyítja a törött lábat (mert egy ügyes királynő ehhez is ért, különben a neve is predestinálja erre), majd a fiatalok rájönnek, hogy milyen nagy kincset kaptak a másik személyében. Dzsoni értelme eleinte méltatlankodik, és perlekedik az érzéseivel, féltve szabadságát, amit a szülői házból kiszakadva épp csak megízlelt, de végül győz a mindent felülíró szerelem, megszületik a döntés: megkéri Árnika kezét.

Östör király most is bölcs apának bizonyul: időt akar még adni a fiataloknak az elköteleződés megfontolásához. Nem azt javasolja, hogy akkor költözzetek össze, és majd kiderül, illetek-e egymáshoz, hanem elküldi Szegény Dzsonit világot látni, tapasztalatokat szerezni, hogy éretten, felelősséggel vállalhassa a családfelelősségét, és megfelelő távolságból láthassanak rá kapcsolatuk erősségére, konfliktustűrő képességére. Az állhatatosságra, hűségre, küzdeni tudásra ugyanis egész életükben szükségük lesz, ezt ő már jól tudja.

Tehát fontos, hogy megerősítsük a döntés képességét és az áldozatok (próbatételek) szükségességének tudatát. Ma mindkettő válságban van. A fiatalok szívesen halogatják életre szóló döntéseiket, és – sajnos – ebben szülei is sok esetben partnerek, mondván, a mai világban semmit sem lehet kiszámítani... Az igazi ok ilyenkor a felnőtt éretlensége is lehet, aki nem kész még elengedni gyermekét, vagyis ragaszkodik a szülői szerephez. Jól szeretni azt jelenti: azt akarom, ami neked jó. Szabadon szeretni csak nyitott tenyérrel lehet, amely nem fog vissza, de megtart, amikor kell.

A döntés akadályja lehet az egoizmusunk is: „Az önmegvalósítást szorgalmazó világban a nagy döntés (ugrás) mintha önelvesztést jelentene, csak akkor meri az ember odaadni magát, ha előre látja a nyereségét, a helyét. Pedig az egoista ember éppen a lényegről marad le... Önmagát véti el, mert görcsösen önmagát akarja” (Papp Miklós).

Az író a közjáték-párbeszédekben is bölcsen türelmeire int, amikor a gyerek kérdéseire így reagál: „Majd kiderül”, vagy „Várjunk egy kicsit, majd talán rájön ő is”. A történéseket nem lehet siettetni, mindennek rendelt ideje van.

A vágy késleltetésének pszichológiai hatását régóta kutatják a pszichológusok, és arra a következtetésre jutottak, hogy minél fejlettebb a gyermek ezen a területen, annál jobbak lesznek a boldogulási esélyei mint önálló felnőtt személyiségnek. *Walter Mischel* a mára legendássá vált pillécukor-teszt alapján írt könyvében állítja, hogy a sikeres élethez elengedhetetlen a várakozni tudás: aki kellő önuralommal rendelkezik, az várhatóan magasabb pontszámot ér el az egyetemi felvételin, szilárdabb lesz az önbecsülése, könnyebben kezeli a stresszt, eredményesebben valósítja meg célkitűzéseit, és jobban birkózik meg a fájdalmas érzésekkel. Szemben tehát a ma divatos nézettel, amely az „Adj, uram, de rögtön!” követeléssel jellemezhető, és lelki sérülés okozásával riogatja a jószándékú szülőket, ha tiltani vagy késleltetni akarnának valamit a gyermekeiknek, itt azt tanulhatjuk meg, hogy néha bölcsőbb várni, és a felébredt ösztönös vágyakat elterelni, késleltetni. Tehát nem kell szükségszerűen azonnal (vagy egyáltalán) kielégíteni a felmerülő igényeket.

A várakoztatás tehát fontos nevelőeszköz. Nagy ajándék lehet az adventi idő együttes mély megélése, vagy a Nagyöbjt mint lehetőség a fejlődésre családban és iskolai közösségben egyaránt.

4. Bűn és bűnhődés: botlás és következmény

A bűn és bűnhődés témáját nagyon sokan földolgozták már a világirodalomban. Dosztojevszkij regényhőiséhez képest Szegény Dzsoni jóhiszeműen sodródik bele a próbatételbe. Mi is életünk tipikus kísértése? Ha elhisszük, hogy nem érdemes „küzdeni erőnk szerint a legnemesbékért”, mert van könnyebb út is a boldogsághoz. A hét főbűn közül a lustaság avagy a jóra való restség sokak szerint a legnagyobb akadály a fejlődésünknek. Ha ehhez járul az elrontott nevelésből fakadó felelősségáthárító viselkedés, akkor nehéz, majdnem lehetetlen elmozdulnunk a jó irányba. A „miért pont én...”, „más sem...”, illetve „más is...” gyakorta előforduló érv, ha hibázunk.

Ebben a fejezetben újból megerősítést kapunk arra is, hogy a nemi szerepek különbözőek: Dzsoni az, aki elmegy, Árnika pedig türelmesen és kitartóan vár. Egyikük sem hibátlan. Árnika egy icipicit türelmetlen, Dzsoni szeretete egy icipicit megrendül. De lássuk, mi lesz a következmény:

Szegény Dzsoni ismét elindul hát bolyongani a világban, de egyszer csak elfáradva megszomjazik és... majdnem elcsábul. Ki is a csábító? Hát persze, hogy a Százarcú, aki szép lány képében elhítteti vele, hogy álmai nem érhetők el. Elégedjen meg az itt és most megkapható élvezettel, ne várjon, ne küzdjön tovább. Ugyanez a motívum jelenik meg Lázár Ervin *A molnár fia zsák búzája* meséjében is még nagyobb hangsúllyal: a fiú nem elég kitartó, és hamar föladja a neki való „szántóföld” keresését; ott tragédia lesz a következmény, itt hősünk kap még jóvátételi lehetőséget. Bár kacsává vált az egész udvar, megszabadíthatja őket, de csak önmaga feláldozásával. Ráadásul vállalnia kell az egész udvar népe előtt, hogy ő a felelős a bajért, ami rájuk szakadt. Tehát kell hozzá alázat vállalni, és bátorság bevallani, hogy hibát követtünk el, csak ezután jön a jóvátétel.

Nagyon szép és sokat mondó motívum, hogy mindjárt segítőtársa is akad, amint megbánja tettét: Árnika sorsközösséget vállal vele, melléáll a bajban, segít elviselni az áldozatot. Nem törődnek bele, hogy elválasztották őket, elindulnak a reménység útján, a közös, küzdelmes úton a megváltás felé, a szeretet világába (a Hétfejű Tündérhez), ahol megszabadulhatnak a gonoszság hatalmától.

Nagyon szép és sokat elárul Lázár Ervin értékrendjéről az alábbi párbeszéd:

– Szegény Dzsoni meg tudja őket szabadítani?

– Remélem.

– De amikor nincs neki varázsereje? Akkor hogyan szabadítja meg őket?

– A szeretetével. Ha nagyon szereti Árnikát, akkor meg tudja őket szabadítani.

– A szeretet olyan, mint a varázslat?

– Olyan.

– De csak a mesében, igaz?

– Nem. Nemcsak a mesében. A valóságban is olyan.

Aztán ismét előkerül a kísértés és a kísértő a Százarcú Boszorkány képében. Szinte befészkelődik tudatunkba a rossz gondolat, aztán észre sem vesszük, már benne is van, és azon igyekszik, hogy megvalósulhasson. Érdemes tehát itt elidőznünk a gondolati ’bűnöknél’ és az ilyen kérdéseknél: Mi az, aminél nagyon észnél kell lennem, nem szabad szóba állnom vele? Ha mégis elbuktam, mi a teendő? Felelősséget tudok-e vállalni tetteimért? Van bátorságom bevallani, ha rossz útra tértem?

Merek-e módosítani, irányt változtatni, ha kiderül, hogy utat tévesztettem? Hűséges vagyok-e a meglátott jóhoz?

5. Pályaválasztás, tehetség, siker

Útjuk során sok mindentre rájönnek a szereplők, egyre jobban megismerik egymást és önmagukat, kibontakoznak képességeik. (Ez a jegyesség idejének értelme.) Szegény Dzsoni rácsodálkozik párja éles eszére és áldozatos szeretetére. Arnika megbizonyosodhat arról, hogy Dzsoni mellett biztonságban érezheti magát, mert amikor baj van, kimentti őt szorult helyzetéből, és bátran szembeszáll a „gonosszal”, aki ártani akarna szerelmének.

Találkoznak hát Ipiapacs, a hírhedt rablóvezér bandájával, és noha bátran küzdenek, Ipiapacs elfogja, és börtönbe csukja őket. Vagyis úgy látszik, végük van. Szegény Dzsoni hajlamos rá, hogy elkeseredjen, de Arnika tartja benne a lelket, és azt is kitalálja, hogyan menekülhetnek meg. Amikor a rablóknál egymás után kibújnak a rácson, elkötelezettségüket, feltétlen bizalmukat is bizonyítják egymásnak.

Szép jelenet, ahogy Dzsoni ráébreszti a rablóbanda tagjait rejtett tehetségeikre és a játék felemelő voltára. Nem várt – mesében ritka – folytatás tehát, hogy a 11 fős rablóbandát Dzsoni focicsapattá alakítja azáltal, hogy ráébreszti őket saját képességeikre. Ezután Ipiapacs, a „hírhedt” rablóvezér, aki először rémületet kelt és rabol, fosztogat, erőszakoskodik, belátja, hogy sokkal boldogabb érzés becsülettel helytállni, és még kifizetődőbb is küzdeni jó célért. Igaz, a játékszabályokat neki is be kell tartania, mert azok mindenkire vonatkoznak, ez életre szólóan fontos szabály! Ez először meghökken a fővezért, de mert nem tehet mást, vállalja. Ez ugyan kicsit idealisztikusan hangzik, de egy mesébe igazán belefér... Ebben is tetten érhetjük Lázár Ervin hitét a szeretet erejében, ami képes jó irányba terelni még egy egész rablóbandát is, vezérestül.

Itt lehetőség nyílik arra, hogy elgondolkodjunk az előítéleteinkről: Mennyire határozza meg véleményemet a másik ember múltja, külseje vagy viselkedése? Tudom-e módosítani az első benyomás képét? Nyitott, kíváncsi vagyok-e igazán másokra? Tudok-e tisztán szívből örülni mások sikereinek (vagy én vagyok a tékozló fiú bátyja)?

6. Énképünk

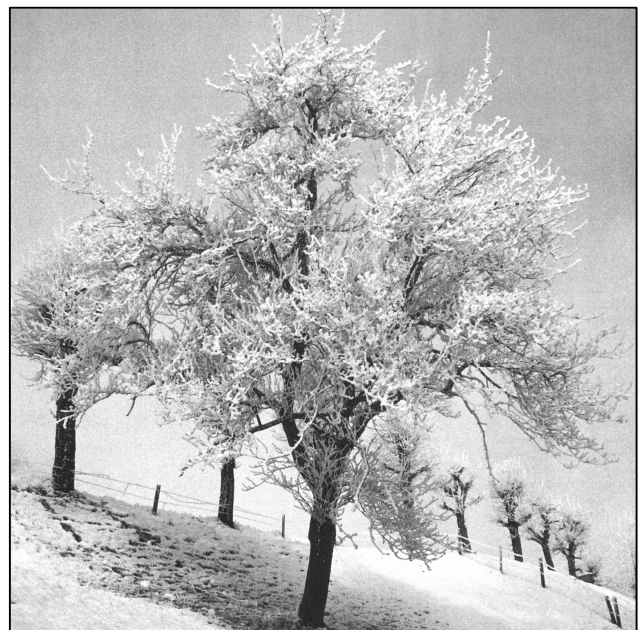
Hőseink tehát boldogan haladnak tovább útjukon, egyre szebb vidékekre érve, amikor örömeiket beárnyékolja egy önbizalomhiányos bozontos ember: az örökké megsértődő Rézbányai Győző. Olyan emberrel találkozunk most, aki mindig mindent kötelességből tesz, semminek nem tud örülni, és nagyon érzékeny arra, hogy mások mit gondolnak róla. Mivel alacsony az önértékelése, állandóan elégedetlen önmagával, de a külvilággal is. Ezek, amint tudjuk, összefüggnek: csak akkor vagyok képes elfogadni és szeretni a másikat, ha magamat el tudom fogadni. A főparancs második fele így szól: Szeresd felebarátod, mint magadat (nem jobban, nem kevésbé)!

Érdemes elidőznünk ezen a virágos réten: Mennyire illenek ránk a fenti megállapítások? Elfogadjuk-e magunkat és környezetünket? Tudunk-e, merünk-e boldogan élni mások jóváhagyása nélkül? Mennyire büntetjük magunkat mások véleményével? Mások elvárásai szerint élünk, vagy tudatosan megyünk a meglátott cél felé?

Itt is érdekes dolgokat tudnak meg egymásról a jegyesek: Dzsoni türelmetlenül szabadulna a kellemetlenkedő alaktól, és céltudatosan igyekezne tovább, Arnika azonban nem akarja otthagyni „sértődötten, fájó szívvel, búskomoran, bánatosan, nekikeseredetten”. Meg akarja vigasztalni. Ez viszont nem megy egyik napról a másikra. Nem, mert először is rá kell ébreszteniük az önmagával eltelt embert, hogy ki kell lépnie megszokott perspektívájából ahhoz, hogy változni tudjon az élete. Vagyis szemléletváltásra van szüksége.

A személyiségfejlődésében megrekedt figura Füles személyében megjelenik *Milne* Micimackójában is. Mi az, ami közös bennük? Az, hogy nem látnak túl saját magukon. Erre jön rá, és próbál megoldást találni Arnika, akinek mentő ötlete támad: „ellensértődéssel” próbál tükröt tartani a magába fordult embernek. Rézbányai végre rájön, hogy egyedül ő a felelős magányáért. Amint változtatni tud hozzáállásán, már nem kerülnek el nagy ívben az emberek. Felismeri, hogy ha felhagy önző életmódjával, és megpróbál mások felé fordulva segíteni, megosztani azt, amije van, ez százszorosan megtérül, és határtalan örömben lesz része.

Az író-gyerek párbeszédben előkerül az önzés, a helytelen énkép, a sértés és sértődés fogalma. Itt nem mindenben értek egyet a leírtakkal: szerintem az „igazi sértéstől” sem kell megsértődni, inkább tisztázni, helyretenni kell a nézeteltérést, ha szükséges, aztán továbbmenni. A megőrzött harag, rossz érzés mérgez. Pál apostol leírása az igazi szeretetről így szól: „A szeretet türelmes, a szeretet jóságos, a szeretet nem féltékeny, nem kérkedik, nem gőgösködik, nem tapintatlan, nem keresi a magáét, haragra nem gerjed, a rosszat föl nem rója...” (1Kor 13,4-5), vagyis nem ismeri a sértődöttséget. Sem a jó gost, sem a jogsálat. A sértődöttség azt jelenti: hatalmat adok neked, hogy rossz érzést kelts bennem. Az igazi szeretet – az érett személyiség – azonban azt mondja: Megengedem neked, hogy azt gondold rólam, amit akarsz, de nem teszem ettől függővé azt, hogyan vélekedem magamról vagy rólad. Az előbbi a bizonytalan énképpel rendelkező magatartása, utóbbi az (ön)tudatos felnőtte. Sokat tanulhatunk e téren *Anthony de Mello* jezsuita szerzetestől, aki azt mondja: ha megkísért a megbántódás érzése, vizsgálj meg, hogy a lelked milyen sérülésére tapintottak rá? Mivel segítetted azt, aki megbántott?

Ez érdekes, új megvilágításba helyezi a negatív gondolt érzelmeket. Sokat megtudhatunk önmagunkról és ennek elemzésével új esélyt kaphatunk rendezni a viszonyt környezetünkkel.

7. Empátia, a beleérzés művészete

Ebben a fejezetben az önzés tunyaságát legyőző, cselekvő szeretetnek kitűnő példája a „tizenkét nagyon testvér” esete: immár nemcsak együtt sopánkodni tudnak, hanem Arnika segítségével rájönnek, mennyivel boldogabb lehetne az életük, ha megosztanák egymással a terheket, gondokat, bajokat, no meg az örömeiket is: „Akármelyikőtök beleszne a folyóba, biztos lehetne benne, hogy a többi tizenegy utána ugrik, és kihúzza... Nagy bizalom és szeretet lehetne bennetek” – tanítja őket a királylány, és mert megfogadják a tanácsát, hamarosan meg is tapasztalják annak gyümölcsseit. Vagyis az összefogás, egymás segítése képes igazán boldogságot adni nemcsak a 12 testvérnek, hanem mindenkinek, hiszen ezáltal juthatnak el hőseink is a Hétfejű Tündérhez.

Nagyon érdekes a „Kinek milyen srófra jár az esze?” mint felmerülő kérdés. Mai érdek- és anyagi szemléletű világunkban tudunk-e elvonatkoztatni a megtérüléstől? Merünk-e önzetlenek lenni? Egyáltalán, mikor vagyok önző? Jó-e az, ha felelősek vagyunk egymásért? Izgalmas kérdések, amelyeknél érdemes elidőzni. Így eljuthatunk a közösségbe tartozás ajándékaihoz, ami individualista társadalmunkban egyre kevésbé nyilvánvaló, pedig a régi közmondás ma is igaz: A megosztott öröm dupla öröm, a megosztott bánat fele bánat!

Ezt a mesét 1980-ban írta Lázár Ervin, de a 12 testvér 25 évvel később még egyszer aláhúzza és megketőzve újra előkerül – nem sokkal halála előtt – *Az élet titka* című meséjében. Abban a történetben szinte ötvözi *A Hétfejű tündért* és a *Szegény Dzsoni és Arnikát*: a rácegresi és pácegresi 12-12 gyerekes család párhuzamba állításával még egyszer bevési, mi a követendő magatartás, illetve annak következménye: az egyik csapatnak, amelyik össze tudott fogni, kitarul a kapu, a veszedős, széthúzó másik a közelébe sem ér az Üveghegynek.

Olyan ez, mintha végrendeletében összefoglalta volna az esszenciáját annak, amit egész életében próbált továbbadni: csak összeadódva, egymást segítve leszünk képesek eljutni utunk céljához.

8. A megbocsátás fontosságáról

Az út lassan véget ér, jön a feloldozás. Az utolsó feladat: a főszereplőknek meg kell fogalmazniuk a kérésüket. Ez fontos tanítás: ha nem tudom, mire vágyom, nem lehet teljesíteni. Fontos az, ahogyan Szegény Dzsoni megfogalmazza a kérését: „Egyformák szeretnénk lenni, akár kacsák, akár emberek, ahogy akarod... ahogy meg-

érdemeljük...” – és a hála, a köszönet is fontos: elsősorban nem annak, aki kapja, hanem annak, aki adja.

A hazafelé tartó szerelmesek olyan boldogok, hogy még a jajongó Százarcú sem tudja elrontani az örömeiket, sőt őr is kisugárzik ez a megtisztító fény, és „megtér”. Az ifjú párnak eszébe sem jut bosszút állni a sok sérelemért, ami érte őket, hiszen az mind a fejlődésüket eredményezte. A megbocsátás elengedhetetlen része az útnak, hiszen aki erre képtelen, az saját magát változtatja kővé, megreked a saját útján. Ezért érdekes az utolsó párbeszéd Szegény Dzsoni és a Százarcú között, ahogy összemérik, kinek mi okoz örömet, melyik ér többet:

– Mit átkozódik, öreganyám? – mondta neki szegény Dzsoni. – Nem unja állandóan rémítgetni az embereket, nem unja a sok gonoszságot, ármányt, kétszínűséget, hepciáskodást, kackiáskodást, üvöltözést, süvöltözést? Soha nem jutott eszébe, hogy meg is szeretethetne végre valakit, sohasem jutott eszébe, hogy végre segítsen valakin?

– Ó, te ostoba, jószívű ember, te érzellemmel megvert! Tudod te, milyen öröm rémült arcokba bámulni? Tudod te, milyen érzés viharként cibálni az erdőt? Farkasként ordítani, füstként gomolyogni? Mit tudsz te?!

– Lárifári – mondta szegény Dzsoni –, szerette már magát valaki?

– Nem – mondta Százarcú.

– S maga szeretett már valakit?

– Nem – mondta a Százarcú.

– Na látja! Akkor fogalma sincs, mennyivel többet ér az mindenféle seprűnyélen röpködésnél.

Meggyőzve tehát, utolsó erejével a Százarcú még jóváteszi a sok rosszat, amit az emberek ellen elkövetett, és elfogadja sorsát, már nem hadakozik az öregedés, az elgyengülés, a „hatalomvesztés” ellen, és a végén belátja: „Tudod, kis Dzsoni, seprűnyélen lovagolni is jó volt, denevérként röpködni is jó volt, viharként száguldani se volt kutya, de hogy te ilyen bizalommal meg szeretettel mosolyogsz rám, azt semmiért nem adnám!”

A mese befejezése a klasszikus, a „Minden jó, ha jó a vége” formula, ami nem minden Lázár Ervin-mesére jellemző:

– Ebben a mesében minden jóra fordult.

– Miért, baj?

– Dehogyan. Éppen az a jó benne... A valóságban is minden jóra fordul?

– A valóságban? Nem. Sajnos nem.

– Akkor ez egy nem igaz mese volt?

– Dehogyanem. Azt jelenti, hogy mi mind a ketten nagyon-nagyon akarjuk, hogy a valóságban is minden jóra forduljon.

– Én is nagyon-nagyon akarom. Te mondtad, hogy nagyon-nagyon kell akarni. Akkor is, ha nem biztos, hogy sikerül.

ELŐFIZETÉS

Tisztelettel kérjük Olvasóinkat, hogy legkésőbb **2017. január 31-ig** újítsák meg előfizetésüket. A lap ára nem változik, az egyes számok ára 275,- Ft, az éves előfizetés **1650,- Ft** lesz, illetve annak, aki postán kéri, **a postaköltséggel együtt 3000,- Ft**.

Többletbevételeket vagy adományokat ezután is szívesen elfogadunk.

Kérjük, hogy a belföldi rózsaszín postautalvány címezésében az „Érted vagyok” és Kovács László nevét egyaránt tüntessék föl (1076 Budapest, Thököly út 11. I/6).